

Jarosław Uglis, Anna Jęczmyk

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

AGROTURYSTYKA SZANSĄ OŻYWIENIA OBSZARÓW WIEJSKICH

AGRITOURISM AS A CHANCE FOR RURAL AREAS BOOM

Słowa kluczowe: agroturystyka, przedsiębiorczość, rozwój obszarów wiejskich

Key words: agritourism, entrepreneurship, rural areas development

Synopsis. Agroturystyka stanowi jeden z ważnych czynników ożywienia gospodarczego obszarów wiejskich oraz jednocześnie pobudza rozwój społeczny. Cieszy się rosnącą popularnością zarówno w Polsce, jak i na świecie, w szczególności w czasie obecnego kryzysu. Przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych wśród właścicieli gospodarstw agroturystycznych zlokalizowanych na terenie powiatu kłodzkiego. Systematycznie rosnąca liczba gospodarstw agroturystycznych w rejonie badań jest dowodem na to, że działalność ta stanowi możliwość alternatywnego wykorzystania wolnych zasobów gospodarstwa rolnego oraz potencjału otoczenia przyrodniczego i kulturowego, przyczyniając się do ożywienia społeczno-gospodarczego regionu.

Wstęp

Koncepcja ożywienia obszarów wiejskich wymaga propagowania i kreowania postaw przedsiębiorczych w celu rozwijania innych rodzajów działalności niż rolnicza. Jednym z rodzajów takiej działalności jest świadczenie usług turystycznych przez rolników.

To właśnie agroturystyka stanowi ważną formę dywersyfikacji działalności gospodarstw rolnych, przez wykorzystanie wolnych zasobów [Sharpley, Vass 2006, McGehee 2007]. Stanowi integralny element wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju wsi, terenów wiejskich, konsoliduje siły i środki w kierunku optymalnego wykorzystania posiadanych zasobów i walorów przyrodniczych, zachowując ich nienaruszony stan dla przyszłych pokoleń [Makarski 2007]. Tym bardziej, że popyt na tego typu usługi wykazuje w ostatnich latach wyraźną tendencję wzrostową. Bez wątpienia wiejska przedsiębiorczość polega na poszukiwaniu zmian, reagowaniu na nie i wykorzystaniu ich jako okazji do wprowadzenia innowacji [Sikora 2002]. Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich przyspiesza ograniczenie roli rolnictwa i równocześnie poprawia jego kondycję ekonomiczną.

W Polsce, tak jak w innych krajach, agroturystyka odgrywa coraz większą rolę i staje się szansą ożywienia obszarów wiejskich. Stanowi realną alternatywę dla przeludnionej wsi, jednocześnie asumpt do wzrostu dochodów nie tylko rolników, ale również pozostałych mieszkańców. Z szacunków Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi [za: Makarski 2007] wynika, że rozwój tej działalności już przyczynił się do powstania około 15 tys. miejsc pracy na wsi.

Niewątpliwie agroturystyka nie ma wygórowanych wymagań przestrzennych i może rozwijać się wszędzie tam, gdzie nie występują szkodliwe, czy uciążliwe warunki środowiska, ale są wolne zasoby (w tym mieszkaniowe) [Drzewiecki 2005]. Rozwój turystyki, w tym agroturystyki, jest szczególnie predysponowany dla tych obszarów, które dysponują cennymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi. Z badań prowadzonych przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska wynika, że prawie połowa obszaru Polski to tereny względnie czyste [za: Czech 2006]. Dane prezentowane przez PIOŚ plasują Polskę daleko przed większością krajów zachodnich. Ponadto, szacuje się, że około 1/3 gospodarstw rolnych posiada wolne pokoje, które obecnie nieużywane mogłyby być wykorzystane jako baza noclegowa w agroturystyce.

Korzyści z rozwoju agroturystyki są rozmaite. W literaturze przedmiotu [Sikora 2002, Jasiulewicz 2004, Sikorska-Wolak 2005, Mikuta 2008] wyróżnia się następujące korzyści ekonomiczno-społeczne:

- tworzenie nowych miejsc pracy na wsi,
- różnicowanie i stabilizacja gospodarki,
- powstanie i rozwój dodatkowego rynku zbytu na produkty żywnościowe,
- poprawa infrastruktury technicznej i społecznej wsi, gminy,

- rozwój rzemiosła i rękodzielnictwa ludowego,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi i ochrona krajobrazu,
- pobudzenie przedsiębiorczości przez wielozawodowość w odpowiedzi na zgłaszane potrzeby turystów,
- aktywizacja kobiet wiejskich,
- rozwój inicjatyw lokalnych, integracja społeczności lokalnej,
- poprawa estetyki wsi oraz rozwój osobowy mieszkańców.

Przytoczone powyżej korzyści potwierdzają tezę, że rozwój agroturystyki w miejscowościach recepcyjnych może być dużą szansą ożywienia terenów wiejskich. Co więcej, może znacząco ograniczyć proces depopulacji wsi.

Celem pracy było przedstawienie stanu agroturystyki na terenie badanego regionu oraz identyfikacja głównych determinant jej rozwoju.

Cel, metodyka i organizacja badań

Celem badań empirycznych było ukazanie znaczenia działalności agroturystycznej dla rozwoju i ożywienia obszarów wiejskich. Badania przeprowadzono w listopadzie 2007 roku. Materiał faktyczny zebrano metodą ankietową. Bazę adresową stanowiły adresy gospodarstw agroturystycznych zamieszczone na stronie internetowej powiatu kłodzkiego – <http://www.powiat.klodzko.pl>. Doboru obiektów do badań dokonano metodą losową. Wysłano 50 (stanowiło to 27% populacji generalnej) kwestionariuszy ankiety [Kopeć 1983] i uzyskano zwrot na poziomie 40%. Do dalszej analizy i badań szczegółowych zakwalifikowano 19 kwestionariuszy (co stanowiło 10% populacji generalnej). Były to kwestionariusze ankiety wypełnione prawidłowo oraz zawierające komplet informacji. Do opracowania zebranej wiedzy faktycznej wykorzystano metodę opisową, analizy statystycznej, natomiast wyniki przedstawiono w postaci tabel i rysunków.

Omówienie wyników badań

Powiat kłodzki jest położony w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego. Został on utworzony w 1999 r. w ramach reformy administracyjnej. Jest to największy powiat Dolnego Śląska, w skład którego wchodzi 14 gmin. Obszar powiatu utożsamiany jest z Ziemią Kłodzką, której terytorium obejmuje obszar dawnego hrabstwa kłodzkiego. Jest to wyodrębniony fizjograficznie i funkcjonalnie obszar Sudetów, kształtem przypominający czworokąt. Otoczony jest górami stanowiącymi naturalną przegrodę. Łączna powierzchnia powiatu to 1643 km² i zamieszkuje go ponad 165 tys. mieszkańców, co daje gęstość zaludnienia (tab. 1) na poziomie 100 osób/km². Na obszarach wiejskich mieszka ponad 1/3 mieszkańców, zatem stopień urbanizacji stanowi 65,1%.

Obszar powiatu kłodzkiego jest regionem bardzo atrakcyjnym do rozwoju turystyki. Występują tutaj tereny górskie i podgórskie, duże kompleksy leśne. Poza tym, niewątpliwym walorem regionu, sprzyjającym rozwojowi różnych form turystyki, w tym agroturystyki, jest znaczący udział obszarów charakteryzujących się wysokimi walorami przyrodniczymi. Powierzchnia

Tabela 1. Wybrane wskaźniki charakteryzujące obszar badań

Wyszczególnienie	Powiat kłodzki	Woj. dolnośląskie
Gęstość zaludnienia [osoby/1 km ²]	100	144
Ludność [%] w wieku:		
– przedprodukcyjnym	17,80	18,10
– produkcyjnym	65,10	65,90
– poprodukcyjnym	17,10	16,00
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	23,10	11,40
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą [na 10 tys. ludności]	837	767
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł]	2308,06	2860,66
Stopień urbanizacji [%]	65,10	62,00
Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej [pkt]	58,30	74,90
Obszary objęte różnymi formami ochrony [%]	37,70	18,10
Lesistość [%]	42,70	29,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie Województwo Dolnośląskie. Podregiony, Powiaty, Gminy 2008.

terenów objętych różnymi formami ochrony (tab. 1) obejmuje ponad 37% powierzchni powiatu. Ponadto, na specyfikę regionu składają się również liczne zabytki rozproszone w miastach i okolicznych wsiach (np. twierdza w Kłodzku, liczne pałace, zamki czy kościoły), które wraz z walorami przyrodniczymi są ewidentną atrakcją turystyczną. Toteż konstatując należy podkreślić, że badany region posiada dużą wartość turystyczno-krajobrazową.

Agroturystyka to jedna z form przedsiębiorczości na wsi obejmująca świadczenie usług turystycznych przez rodzinę rolniczą na terenie funkcjonującego gospodarstwa rolnego. Podobnie jak w innych regionach Polski, tak i na terenie powiatu kłodzkiego pierwsze gospodarstwa agroturystyczne powstały na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Determinantą do ich utworzenia była współpraca rolników z pracownikami ośrodka doradztwa rolniczego, który w tym czasie prowadził liczne szkolenia i działania promujące rozwój agroturystyki na terenach wiejskich.

Według danych Dolnośląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (DODR) oddział w Świdnicy, w 2008 roku na potencjał agroturystyczny obszaru badań składało się 200 gospodarstw agroturystycznych (z 570 na Dolnym Śląsku). Pod względem liczebności tego rodzaju obiektów noclegowych stawia to powiat na 1 miejscu w województwie dolnośląskim. W stosunku do roku badań (2007 r.), kiedy funkcjonowało 184, liczba ta wzrosła o 15 gospodarstw. Rozmieszczenie przestrzenne gospodarstw agroturystycznych w znacznej mierze odzwierciedla regiony przyrodniczo-turystyczne powiatu. Toteż najwięcej ich było zlokalizowanych w Górach Stołowych (67) oraz Masywie Śnieżnika i Górach Białskich (54). Mniejsza ich liczba znajdowała się w Górach Złoty i Górach Bardzkich (29), Górach Bystrzyckich (23) i Kotlinie Kłodzkiej (27).

Wszystkie badane gospodarstwa, w których prowadzono działalność agroturystyczną stanowiły własność rolników. Średnia powierzchnia analizowanych obiektów wyniosła 12,8 ha UR. W grupie obszarowej do 5 ha UR było 6 gospodarstw (średnia powierzchnia 2,3 ha), natomiast w grupie 10-15 ha było 7 obiektów (średnia 11,4 ha). Wśród analizowanych gospodarstw znalazły się również dwa o powierzchni ponad 30 ha UR. Przedstawione wyniki badań potwierdzają fakt, że świadczeniem usług turystycznych zainteresowani są również rolnicy posiadający większe gospodarstwa. Przyczyn tego zainteresowania należy upatrywać w poszukiwaniu dodatkowych źródeł dochodu, ponieważ w ostatnim okresie znacząco obniżyła się opłacalność produkcji rolniczej (pojawiły się trudności ze zbytem płodów rolnych, zwłaszcza zbóż).

Pod względem wykształcenia 57,9% gospodarzy oraz połowa gospodyń legitymowało się wykształceniem średnim, natomiast ukończeniem studiów wyższych odpowiednio 26,3 i 33,3%. Dominującą grupę stanowiły osoby w wieku od 40 do 50 lat, co stanowiło 51,4% badanej zbiorowości. Nieznacznie mniej liczną grupę tworzyli usługodawcy w wieku powyżej 50 lat – 43,2%.

Czasokres świadczenia usług turystycznych w badanej grupie był różny. Z odpowiedzi udzielonych przez respondentów wynika, że ponad 1/4 z nich rozpoczęła prowadzenie działalności w 2000 roku. Na podstawie zgromadzonej wiedzy faktualnej można stwierdzić, że ponad 2/3 rolników rozpoczęło przyjmowanie agroturystów w swoim gospodarstwie właśnie w latach 2000-2005. Średnia długość świadczenia usług turystycznych wyniosła 7 lat, natomiast prowadzenia gospodarstwa rolnego 19 lat. Respondenci jako formę nabycia gospodarstwa w 12 przypadkach wskazali przejęcie po rodzicach (teściach), zaś pozostali dokonali zakupu.

Baza noclegowa jest jedną z najważniejszych części składowych agroturystyki. Badane gospodarstwa dysponowały łącznie 255 miejscami noclegowymi w 82 pokojach. Respondenci najczęściej udostępniali agroturystom od 2 do 5 pokoi, co związane było ze zwolnieniem z obowiązku płacenia podatku dochodowego przez rolników wynajmujących pokoje turystom. Najczęściej gospodarstwa dysponowały trzema (5 obiektów) lub pięcioma (9 obiektów) pokojami. Obok zakwaterowania ważnym składnikiem produktu agroturystycznego jest wyżywienie. Niemniej jednak w 12 badanych gospodarstwach nie oferowano wyżywienia, natomiast w pozostałych była możliwość wykupienia wyżywienia całodziennego (4 gospodarstwa) lub częściowego (śniadanie lub/i obiadokolacja).

Przygotowanie podstawowych składników produktu agroturystycznego, jakimi są zakwaterowanie i wyżywienie obecnie już nie wystarcza. Rolnicy (usługodawcy) w celu podniesienia atrakcyjności swoich ofert oraz zwiększenia konkurencyjności oferowanego produktu udostępniają agroturystom dodatkowe sprzęty oraz przygotowują liczne atrakcje (tab. 2), które mają zaspokoić różnorodne potrzeby w zakresie rekreacji i spędzania czasu wolnego. Najczęściej do dyspozycji wczasowiczów były: grill, piłki i sanki (w okresie zimowym). Zaś co się tyczy oferowanych atrakcji, to najczęściej wskazano ognisko (13 gospodarstw) oraz zwiedzanie okolicy z przewodnikiem, którym zazwyczaj był rolnik, ewentualnie któryś z członków jego rodziny. Ponadto, proponowano

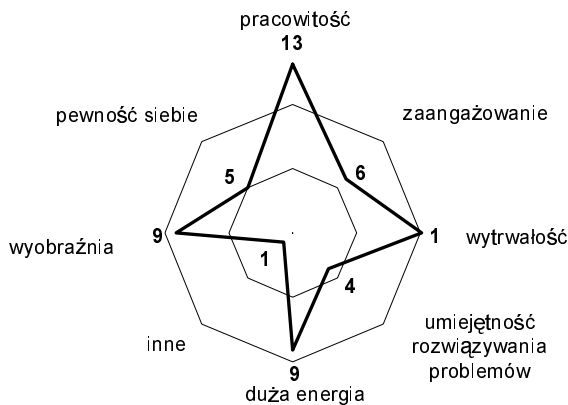
Tabela 2. Atrakcje i sprzęt w gospodarstwie

Atrakcje w gospodarstwie	Liczba odpowiedzi	Sprzęt w gospodarstwie	Liczba odpowiedzi
Ognisko	13	grill	14
Zwiedzanie okolicy z przewodnikiem	5	piłki	7
Jazda konna z przewodnikiem	4	sanki	6
Uczestnictwo w pracach gospodarskich	2	rakiety do badmintonu	5
Nauka przygotowania regionalnych potraw	1	rowery	3
Małe zoo	1	stół do tenisa	3
Gry i zabawy z instruktorem	1	wędki	3
Inne	4	inne	3

Źródło: badania własne (respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź).

jazdę konną z instruktorem, pomoc w pracach gospodarskich, naukę przygotowania regionalnych potraw oraz łowienie ryb.

Celem prowadzenia działalności agroturystycznej jest uzyskanie dodatkowego źródła dochodu. Wobec tego zapytano rolników o udział dochodów z działalności agroturystycznej w dochodzie osobistym. Dochody uzyskane z działalności agroturystycznej dla 73,7% respondentów stanowiły między 10 a 50% całkowitych dochodów, natomiast dochód powyżej 50% całkowitych dochodów zadeklarowało 5 respondentów (między 60 a 80%). Można więc stwierdzić, że średnio udział dochodu z agroturystyki w badanej zbiorowości wyniósł prawie 42% dochodu osobistego. W celu stwierdzenia związku między powierzchnią gospodarstwa rolnego a udziałem dochodu z działalności agroturystycznej posłużono się współczynnikiem korelacji Pearsona. Przeprowadzona analiza danych wykazała ujemną, średnio istotną zależność ($r = -0,402$). Potwierdza to fakt, że wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstwa zmniejsza się udział dochodu z agroturystyki w dochodzie osobistym rolnika (do 5 ha UR – 49,1%, powyżej 15 ha UR – 26,3%).

Rysunek 1. Niezbędne cechy osobowości lub charakteru potrzebne do rozpoczęcia działalności agroturystycznej bądź innej działalności pozarolniczej (liczba odpowiedzi, respondenci mieli wskazać 3 najważniejsze cechy)

Źródło: badania własne.

Rozwijanie działalności agroturystycznej wymaga od usługodawców (rolników) nabycia nowych umiejętności koniecznych do jej prowadzenia oraz posiadania określonych predyspozycji (rys. 1).

Zdaniem respondentów to pracowitość i wytrwałość są najważniejszymi cechami, którymi powinna charakteryzować się osoba podejmująca się prowadzenia działalności agroturystycznej. Ważna również jest wyobraźnia i duża energia, bez której nie udałoby się osiągnąć sukcesu w tej, jak i w każdej innej działalności pozarolniczej. Podobne wyniki badań uzyskali Graja i in. [2008], aczkolwiek w ich badaniach to pracowitość i zaangażowanie były najczęściej wymieniane przez respondentów.

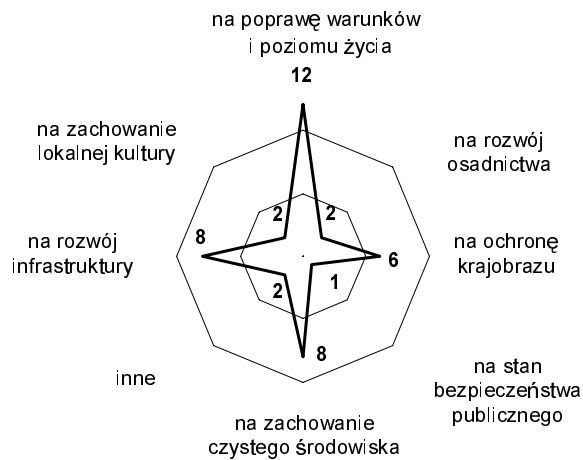
Jak wspomniano we wstępie korzyści z rozwoju agroturystyki mogą być

wielorakie. Rozwój działalności agroturystycznej w opinii respondentów (rys. 2) wpłynął na wiele społecznych i ekonomicznych aspektów życia mieszkańców. Bez wątpienia rozwój ten najbardziej wpłynął na poprawę warunków i poziomu życia ludności na skutek uzyskania dodatkowego źródła dochodów, albowiem rozwój agroturystyki na danym terenie uruchamia tzw. efekt mnożnikowy. Agroturystyci wydają pieniądze nie tylko w miejscu zakwaterowania, ale również zwiedzają

okoliczne zabytki, muzea, korzystają z gastronomii i innych usług, robią zakupy w sklepach, kupują benzynę i naprawiają samochody. Ponadto, chętnie kupują pamiątki i wyroby regionalne. Powstają więc nowe miejsca pracy poza rolnictwem oraz przyczynia się to do zachowania czystego środowiska i ochrony krajobrazu między innymi przez zwiększenie dbałości o czystość obejść i terenów je otaczających.

Respondenci dostrzegają również wpływ agroturystyki na rozwój infrastruktury, która równocześnie wpływa na poprawę komfortu wypoczynku wczasowiczów, jak i warunków życia społeczności lokalnej.

Badanych rolników zapytano także: jak oceniają swój standard i poziom życia? Znaczna większość oceniła go

Rysunek 2. Wpływ rozwoju agroturystyki na wieś i jej mieszkańców (liczba odpowiedzi, respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

Źródło: badania własne.

Tabela 3. Macierz korelacji

Wyszczególnienie	Standard i poziom życia	Wykształcenie	Wiek [lata]	Długość prowadzenia działalności agroturystycznej [lata]
Standard i poziom życia	1			
Wykształcenie	0,512	1		
Wiek [lata]	-	0,238	1	
Długość prowadzenia działalności agroturystycznej [lata]	0,222	0,332	-	1
Udział dochodu z agroturystyki w dochodzie osobistym [%]	0,577	0,369	0,326	-
Liczba pokoi	0,231	-0,333	-0,545	-0,224

Źródło: badania własne.

jako średni (12 odpowiedzi), dobrze tylko trzech. Natomiast jako bardzo dobry oraz jako zły wskazało po 2 ankietowanych. W celu określenia współzależności między opinią nt. standardu życia i wybranymi cechami, po weryfikacji merytoryczno-logicznej, dane poddano analizie statystycznej. Oceny stopnia zależności dokonano za pomocą współczynnika korelacji Pearsona.

Tabela 3 przedstawia macierz korelacji badanych zależności statystycznych, w której zamieszczono tylko współczynniki, dla których określono stopień istotności co najmniej jako umiarkowany. Współczynnik determinacji liniowej wynosił $R^2 = 0,596$. Oceniając wyniki rachunku korelacji można wnioskować, że istnieją istotne zależności pomiędzy porównywanymi cechami.

Analiza wartości współczynników korelacji wskazuje na występowanie wyraźnie dodatniej zależności między opinią respondentów nt. standardu i poziomu życia a poziomem wykształcenia ($r = 0,512$) i udziałem dochodu z agroturystyki w dochodzie osobistym ($r = 0,577$). Przeprowadzona analiza statystyczna ukazała również wyraźnie ujemną zależność między wiekiem respondentów a liczbą pokoi ($R = -0,545$). Oznacza to, że osoby młodsze dysponowały większą liczbą pokoi niż osoby starsze.

Podsumowanie

Walory przyrodnicze badanego obszaru stanowią podstawę do rozwoju działalności agroturystycznej, jako ważnego segmentu gospodarki regionu. Agroturystyka to nie tylko szansa na ożywienie gospodarcze terenów wiejskich, ale również forma propagowania myślenia ekologicznego i większego poszanowania środowiska naturalnego. Wypoczynek na wsi w pięknym krajobrazie i przystosowanym do obsługi turystów gospodarstwie agroturystycznym to najlepszy sposób na relatywnie tani wypoczynek. Turyści preferują miejsca ciche, ustronne, blisko przyrody, w zdrowym i czystym środowisku, z dala od zatłoczonych miejscowości.

Rozwijanie działalności agroturystycznej jest przedsięwzięciem ważnym zarówno z punktu widzenia właściciela gospodarstwa agroturystycznego (rolnika), jak i agroturysty (odbiorcy usług). Agroturystyka może stać się ważnym czynnikiem rozwoju lokalnego, ponieważ powoduje wielorakie skutki, które mogą mieć charakter ekonomiczny i społeczny. Stanowi czasem jedyną szansę na aktywizację zawodową ludności rolniczej.

Badania wykazały, że rozwój agroturystyki przyczynia się do poprawy warunków i poziomu życia mieszkańców oraz rozwoju infrastruktury, która jest ważnym elementem poprawy konkurencyjności badanego regionu. Przyczynia się do zahamowania procesu pauperyzacji społeczeństwa przez rozwój nowych miejsc pracy poza rolnictwem. Ponadto, wpływa na zachowanie czystego środowiska oraz ochronę krajobrazu. Niewątpliwie rozwój wszelkich form turystyki na terenach wiejskich przyczynia się do rozwoju innych działalności, typu handel, gastronomia, transport czy budownictwo. Szacuje się, że jedno gospodarstwo agroturystyczne uruchamia na terenach wiejskich około 10 nowych miejsc pracy dzięki uruchomieniu tzw. efektu mnożnikowego i efektu akceleracji w gospodarce lokalnej. Konkludując należy stwierdzić, że agroturystyka ma szansę być dynamicznie rozwijającą się sferą życia społeczno-gospodarczego powiatu kłodzkiego i przez to stać się determinantą ożywienia gospodarczego regionu.

Literatura

- Czech A. 2006: Agroturystyka szansą dla polskiej wsi [http://www.wolkariery.pl] (pobrano 20.04.2009 r.).
- Drzewiecki M. 2005: Agroturystyka w Polsce – stan obecny i tendencje rozwojowe. [W:] Uwarunkowania rozwoju turystyki związanej z obszarami wiejskimi, B. Sawicki i Bergier J. (red.). PWSZ, Biała Podlaska, 46-51.
- Graja S., Karczewska M., Sikora J., Jęczmyk A., Spychała A. 2008: Agroturystyka jako forma przedsiębiorczości na wsi. [W:] Gospodarka turystyczna w XXI wieku: problemy i perspektywy w skali regionalnej i lokalnej, Bosiacki S. (red.). *Monografie AWF*, nr 386, Poznań, 279-287.
- Jasiulewicz M. 2004: Uprawa roślin energetycznych i agroturystyka jako alternatywne źródło dochodów ludności rolniczej w województwie zachodniopomorskim. [W:] Pozarolnicza działalność gospodarcza na obszarach wiejskich, Pałka E. (red.). *Studia Obszarów Wiejskich*, tom 5, IGiPZ PAN, PTG, Warszawa, 177-184.
- Kopeć B. 1983: Metodyka badań ekonomicznych w gospodarstwach rolnych. Skrypt nr 269, AR, Wrocław.
- Makarski S. 2007: Agroturystyka w koncepcji zrównoważonego rozwoju wsi. *Folia Univ. Agric. Stetin., Oeconomia*, 256 (48), 195-204.
- McGehee N.G. 2007: An Agritourism Systems Model: A Weberian Perspective. *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 15, No 2, 111-124.
- Nilsson P.A. 2002: Staying on farms. An ideological background. *Annals of Tourism Research*, Vol. 29, No. 1, 7-24.
- Sikora J. 2002: Agroturystyka przykładem przedsiębiorczości na wsi. [W:] Gospodarka turystyczna w XXI wieku – stan obecny i perspektywy rozwoju, Bosiacki S. (red.). AWF, Poznań, 71-80.
- Sikorska-Wolak I. 2005: Rola turystyki w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich. [W:] Uwarunkowania rozwoju turystyki związanej z obszarami wiejskimi, Sawicki B. i Bergier J. (red.). PWSZ, Biała Podlaska, 72-78. Województwo Dolnośląskie. Podregiony, Powiaty, Gminy 2008. US we Wrocławiu. [www.powiat.klodzko.pl].

Summary

The purpose of this paper is to show the meaning of agritourism as a chance for rural areas economic boom. In Kłodzki district, the agritourism is booming. At present it is becoming more and more popular way of an alternative holiday experience and of recreation and relax. Accordingly, demand for agritourism is still going up. The development of agritourism could be an alternative form of activities for small farms. However, agritourism is not a good business for all. This activity brings farmers some incomes and possibilities of getting other profits. Therefore, it raises the prestige of the countryside and gives people satisfaction of belonging to a local community. Important conclusion which was found is that development of agritourism should stimulate the activities of local inhabitants and local economy.

Adres do korespondencji:

dr inż. Jarosław Uglis, dr Anna Jęczmyk
 Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Zakład Agroturystyki
 ul. Witosza 45, 61-693 Poznań
 tel. (0 61) 846 62 18, e-mail: uglis@up.poznan.pl, e-mail: ajeczmyk@up.poznan.pl